

УДК 636.2034.082

**ОЦІНКА БУГАЇВ-ПЛІДНИКІВ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОГО
ВНУТРІПОРОДНОГО ТИПУ УКРАЇНСЬКОЇ ЧОРНО-РЯБОЇ
МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ РІЗНИХ ЛІНІЙ ЗА М'ЯСНОЮ
ПРОДУКТИВНІСТЮ НАЩАДКІВ**

Доротюк Е.М., д. с.-г. н., проф.,

Гейда І.М., асист.

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Анотація. В статті наведено результати досліджень м'ясної продуктивності бугаїв центрально-східного внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи. Встановлено, що нащадки лінії Чіфа характеризувалися кращими показниками живої маси, росту, розвитку і оцінки м'ясних форм.

Ключові слова: порода, тип, лінія, м'ясна продуктивність, жива маса, середньодобові прирости, екстер'єр, м'ясні форми.

Актуальність проблеми. Забезпечення потреб населення України у високоякісній яловичині має велике значення. Однак внаслідок скорочення поголів'я великої рогатої худоби, особливо корів, виробництво молока і яловичини різко скоротилося і не задовольняється її потребам.

Відомо коли від окремих бугаїв поліпшувачів одержують десятки і сотні тисяч високопродуктивних нащадків, у результаті роль спадковості плідників у генетичному поліпшенні молочних порід великої рогатої худоби досягає 90-95%. Із зростанням ролі плідників у селекційних програмах удосконалювалась і система їхнього виведення, оцінки та інтенсивного використання [1,2].

Особливе значення і актуальності набуває ця важлива проблема у процесі консолідації української чорно-рябої молочної породи.

Ця порода була виведена на основі схрещування місцевої чорно-рябої худоби з голштинською. Тварини характеризуються високими надоями, достатньо розвиненим "машинним вим'ям", міцним кістяком.

По кількості поголів'я ця порода займає перше місце в Україні. Тому від раціонального її використання в значній мірі залежить вирішення проблеми виробництва молока і яловичини.

Молочна продуктивність тварин цієї породи досить широко висвітлена в літературі, а що стосується м'ясної, то вона недостатньо вивчена. М'ясна продуктивність бугаїв центрально-східного внутріпородного типу різних ліній української чорно-рябої молочної породи зовсім не вивчена,

тому дослідження в цьому напрямку мають теоретичне і практичне значення. Це і визначає актуальність нашої роботи.

Матеріал і методи досліджень. Дослідження виконані в СК "Восток" Ізюмського району Харківської області, в якому створено найбільш високопродуктивне стадо цієї породи у Східному регіоні. Чисельність поголів'я складає 5,2 тис., в тому числі 2,2 тисячі корів. Годівля тварин проводиться за оптимальним нормам і раціонам. На корову в середньому на рік заготовляють 60 ц к.од. Надій на корову становить близько 5 тис. кг молока, а тварин племядра більше 6 тис. кг.

Це господарство є зразковим підприємством з високо розвинутим молочним скотарством інтенсивного типу.

На відміну від більшості господарств в ньому ведеться крупно товарне виробництво молока як за рахунок збільшення поголів'я так і збільшення його продуктивності. Рівень рентабельності молока сягає 60-65%, а прибуток від його реалізації перевищує 5 млн. грн.

Племінна робота у стаді проводиться з використанням бугаїв таких ліній: Старбака 352790, Валіанта 164414, Чіфа 1427381. Тварини цих ліній відрізняються за біологічними та господарськими особливостями.

Необхідно відзначити, що оцінку бугаїв молочних порід оснований на методі порівняння продуктивності дочок з ровесницями. Оцінка генотипу бугаїв за м'ясною продуктивністю синів не передбачена. Тому м'ясну продуктивність вище зазначених нащадків оцінювали за "інструкцією по бонітуванню великої рогатої худоби м'ясних порід і типів" [3-5].

Вона передбачає оцінку бугаїв за якістю потомків з одночасним випробуванням синів за інтенсивністю росту за період вирощування від 6 до 12 місячного віку, живою масою у віці 12 міс., прижиттєва оцінка м'ясних форм за 60- бальною шкалою.

Результати досліджень. Одним із головних показників м'ясної продуктивності тварин є їх жива маса. Результати досліджень показують, що нащадки бугаїв різних ліній відрізняються за живою масою (табл. 1).

Встановлено, що за живою масою нащадки лінії Чіфа переважали аналогів лінії Старбака у 12 міс. віці на 21,67 кг (10,5%), а Валіанта на 18,5 кг (10,2%).

За енергією росту (середньодобовим приростам) також виявлена перевага нащадків лінії Чіфа. За цими показниками вони переважали аналогів лінії Старбака на 94 г (11,5%), лінії Валіанта - на 58 г (6,8%).

Жива маса і середньодобові прирости є об'єктивними показниками визначення племінної цінності тварин.

Зовнішні форми тварин безпосередньо пов'язані з їх продуктивними якостями, тому показники екстер'єру набувають особливо важливого значення при селекції.

Враховуючи важливість оцінки екстер'єру нами була дана оцінка м'ясної продуктивності нащадків різних бугаїв по м'ясним формам за 60-бальною шкалою, яка широко використовується у м'ясному скотарстві. Одержані результати наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Оцінка нащадків бугаїв різних ліній у 12 міс. віці

Показник	Лінія		
	Старбака 352790	Валіанта 164414	Чіфа 1427381
Жива маса, кг	337,2	340,5	350,0
Індекс	99,6	100,7	107,7
Середньодобовий приріст, г	815,0	851,0	909,0
Індекс	98,5	100,3	102,3
Прижиттєва оцінка м'ясних форм, бал	56	55	58
Індекс	102,0	98,8	103,0
Комплексний індекс	100,2	96,4	107,0

Із даних таблиці 1 видно, що за прижиттєвою оцінкою м'ясних форм мали перевагу нащадки лінії Чіфа. Вони переважали аналогів лінії Старбака в середньому на 2 бала (3,6%), а лінії Валіанта на 3 бала (5,4%).

Висновки

1. Оцінка живої маси, середньодобових приростів і м'ясних форм тіла може бути використана для прогнозування та попереднього визначення м'ясної продуктивності бугаїв-плідників центрально-східного внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи.

2. Виявлені істотні переваги за живою масою, енергією росту і оцінкою м'ясної продуктивності нащадків лінії Чіфа, що свідчить про необхідність індивідуальної оцінки бугаїв-плідників центрально-східного внутріпородного типу української чорно-рябої молочної породи за їх здатністю нарощувати живу масу.

Література

1. Бащенко М.І. Селекція бугаїв-плідників у Черкаському регіональному центрі // Київ. Аграрна наука, 1999. - 40 с.

2. Козирь В.С. Использование быков-улучшателей мясной продуктивности // Зоотехническое обоснование интенсификации производства говядины в степной зоне Укр. ССР. Краснодар. – 1989. С. 28-30.

3. Оцінка бугаїв м'ясних порід за якістю нащадків і випробування бугайців за інтенсивністю росту, оплати корму, м'ясними формами. М. 1972. – 14 с.

4. Технологія оцінки бугаїв м'ясних порід на контрольно-випро-

бувальної станції. Дніпропетровськ. 2009. – 77 с.

5. Оценка быков мясных пород по качеству потомства и испытанию бычков по интенсивности роста, живой массы, мясным формам (метод. реком.) – ВНПО по племен. делу в жив-ве. – М. ВО "Агропромиздат", 1990. – 17 с.

ОЦЕНКА БЫКОВ-ПРОИЗВОДИТЕЛЕЙ ЦЕНТРАЛЬНО-ВОСТОЧНОГО
ВНУТРИПОРОДНОГО ТИПА УКРАИНСКОЙ ЧОРНО-ПЁСТРОЙ
МОЛОЧНОЙ ПОРОДИ РАЗНЫХ ЛИНИЙ ПО МЯСНОЙ
ПРОДУКТИВНОСТИ ПОТОМКОВ

Доротюк Э.Н., д. с.-х. н., проф.,
Гейда И.М., асист.

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г. Харьков

Аннотация. В статье приведены результаты исследований мясной продуктивности быков-производителей центрально-восточного внутривидового типа украинской чёрно-пёстрой молочной породы. Установлено, что потомки линии Чифа характеризовались лучшими показателями живой массы, роста, развития и оценки мясных форм.

Ключевые слова: порода, тип, линия, мясная продуктивность, живая масса, среднесуточный прирост, экстерьер, мясные формы.

EVALUATION OF BULLS OF CENTRAL EASTERN INBREEDING TYPE
OF UKRAINIAN BLACK AND WHITE DAIRY BREED OF DIFFERENT
LINES BY MEAT PRODUCTIVITY OF DESCENDANTS

Dorotyuk E.N., Geida I.M.

Annotation. The results of studies of meat productivity bulls central - eastern type intrapedigree Ukrainian Chorny Pied dairy breed . It is established that the descendants of the line Chifa demonstrate better body weight, growth, development and evaluation of the Meat forms.

Key words: breed , type, line , meat productivity , live weight , average daily gain, exterior , meat form.
